

THE DRAGONFLIES OF EUROPE

Askew, R.R. (1988), 291 pp., met kleurenplaten en verspreidingskaartjes van de auteur. Harley Books, Colchester, Engeland.

Prijs ca. f215,—

Na de veldgids van d'Aguilar et al., die in 1985 is verschenen, is dit het tweede <recente> overzichtswerk van de Europese libellenfauna. De basis van het boek wordt gevormd door de prachtige kleurenplaten, waarmee de schrijver feitelijk is begonnen. Het boek is opgezet met het doel tot een vereenvoudiging van de determi-

natie van de Europese libellen te komen en bij te dragen tot een vergroting van de interesse voor libellen.

Na de gebruikelijke inleiding volgen tabellen voor de volwassen libellen tot op de familie. De verdere tabellen zijn verspreid in het boek te vinden, aan het begin van het hoofdstuk dat de betreffende familie of het betreffende genus behandelt. Dit is de eerste keer dat een tabel wordt gepubliceerd die alle Europese libellensoorten beschrijft en, het moet gezegd, de tabel is van uitstekende kwaliteit. Bij de nomenclatuur wordt, enkele uitzonderingen daargelaten, uitge-

gaan van een gebruikelijke naamgeving. Gelukkig heeft de auteur de soms hardnekkige Engelse gewoon-te om *Agrion* te gebruiken voor *Calopteryx* bewust laten vallen. In de checklist wordt echter de zeer ongebruikelijke onderfamilie der *Nehalenniinae* (omvattende de genera *Ceriagrion* en *Nehalennia*) opgevoerd. Deze onderfamilie is nog niet eerder beschreven en de auteur geeft ook niet aan op welke basis hij haar denkt te verantwoorden.

De soortbeschrijvingen van de 114 Europese libellensoorten nemen in het boek een belangrijke plaats in. Bij de naam, met daarbij niet alleen aangegeven de auteur, maar ook de plaats van publicatie, wordt ook de type-lokaliteit opgegeven. Daarna volgen alle synoniemen van de soort, alsmede de Engelse, Franse en Duitse namen. De beschrijving van de volwassen individuen is tamelijk uitgebreid en soms is er zelfs een tabel opgenomen ter determinatie van de verschillende ondersoorten (bijv. bij *Cordulegaster boltonii*). De biologie van de soorten wordt zeer summier beschreven, evenals de vliegperiode. Hierbij is het wel prettig dat soms wordt verwezen naar de bron van de genoemde feiten. Het gegeven, bijvoorbeeld, dat *Lestes dryas* tien tot vijftien dagen later vliegt dan

L. sponsa (aangehaald naar Aguesse) gaat dan ook alleen op in zuid-Europa. In noordwest-Europa vliegt *L. dryas* juist twee weken eerder.

De verspreidingsgegevens en verspreidingskaartjes zijn onder de maat. In de inleiding schrijft de auteur dat hij zich er terdege van bewust is dat de door hem doorgenomen literatuur niet compleet is. Het is voor te stellen dat hij inderdaad niet alle artikeltjes met faunistische gegevens heeft kunnen raadplegen; het is echter onbegrijpelijk dat hij een aantal uitstekende atlassen of overzichtswerken niet heeft geraadpleegd. Niet geraadpleegd zijn bijvoorbeeld de atlassen van het Rheinland (Kikilius & Weitzel, 1981), de Rheinland-Pfalz (Niehuis, 1984), de D.D.R. (Jacob, 1969) of die van Hongarije (Devai, 1976). Daarnaast zijn er fouten gemaakt bij het interpreteren van de literatuur die de auteur wel heeft geraadpleegd; bijv. *Erythromma viridulum* in Joegoslavië, wel gemeld door Adamovic (1976), maar door de auteur over het hoofd gezien. Ook zijn sommige stippen verkeerd gezet: *Gomphus similimus* in Nederland en *Epallage fatime* in Oostenrijk in plaats van Hongarije. De auteur heeft er met zijn pretentieuze opzet (forse verspreidingskaartjes van 8,5 bij 11,5 cm² en een overnauwkeurige weergave van

de situatie in sommige west-Europese landen) en gemis aan inzicht (er bestaat bijv. geen rechtvaardiging voor het dan eens gesloten, dan weer disjunct tekenen van een areaal) voor gezorgd dat voor mij de verspreidingskaartjes het zwakste gedeelte van het boek zijn geworden.

In het tekstgedeelte van het boek zijn meer dan driehonderd pen-tekeningen opgenomen, waarvan tweederde origineel. Vooral bij de Anisoptera vinden we een aantal prachtige tekeningen, zoals de overzichten van de achterlijfsaanhangselen van nauwverwante soorten.

Het laatste hoofdstuk bevat een tabel tot de larven (laatste instar, F-0) van alle Europese libellen. Vrijwel alle Anisoptera-larven zijn hiermee op naam te brengen (met de originele oplossing om voor de kenmerken van *Somatochlora sahlbergii* gebruik te maken van Canadese tabellen). Er zijn echter geen verbeteringen vergeleken met de bestaande sleutels voor de Zygoptera, zodat het determineren hiervan moeilijk blijft en niet altijd tot op de soort mogelijk is.

Het laatste deel van het boek bestaat uit 29 kleurenplaten. Een groot verschil tussen deze platen en die, welke voorkomen in d'Aguilar et al. is, dat van alle Europese soorten de mannetjes zijn afgebeeld en er bij de

Anisoptera regelmatig ook het zij-aanzicht van het wijfje gegeven is. Bovendien zijn de Zygoptera gemiddeld 2,5 x zo groot afgebeeld als bij d'Aguilar en hier dus wél herkenbaar. Slechts enkele illustraties, zoals bijvoorbeeld *Libellula fulva* vind ik minder geslaagd.

Het grootste bezwaar van het boek zal voor de meeste liefhebbers de hoge prijs zijn: het is verreweg het duurste libellenboek in Europa, dat in de stortvloed van recente odonatologische literatuur is komen boven drijven. Dit zal het niet makkelijker maken om één van de doelstellingen van de auteur te verwezenlijken: "to promote interest in this intriguing Order"; slechts onder draagkrachtigen?

Marcel Wasscher, Minstraat 15bis,
3582 CA Utrecht.